

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.008.02.2019

Pan
Jacek Szmid
Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny
w Szczecinie
al. Wojska Polskiego 160, 70-481 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/086 – System bezpieczeństwa obrotu środkami ochrony roślin

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Graniczna Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Szczecinie ¹ , al. Wojska Polskiego 160, 70-481 Szczecin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Szmid, Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Szczecinie ² od 3 marca 2003 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w zakresie nadzoru, nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. 2. Realizacja zadań w zakresie nadzoru, nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. 3. Skuteczność systemu kontroli pozostałości w żywności środków ochrony roślin. 4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018 z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Katarzyna Kozłowska, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/78/2019 z 17.04.2019 r. (akta kontroli str.1-2, 18)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	W okresie objętym kontrolą PGIS zapewnił niezbędne warunki organizacyjno-prawne do rzetelnego i sprawnego wykonywania nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, w tym również w aspekcie środków ochrony roślin. Działalność GSSE planowano i realizowano zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego⁵. Zadania z zakresu bezpieczeństwa obrotu środkami ochrony roślin⁶ realizowało trzech pracowników Oddziału Nadzoru Sanitarnego PGIS, którzy w badanym okresie uczestniczyli w szkoleniach z tego zakresu. PGIS w latach 2016-2018 w zakresie ŚOR przeprowadził łącznie 71 kontroli granicznych, które wszczynano na wniosek importera lub przewoźnika o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej lub dokumentu obowiązującego w Unii Europejskiej. Na podstawie tych kontroli, w kierunku zawartości ŚOR, pobrano do badań laboratoryjnych cztery próbki żywności. PGIS w przeprowadzonych kontrolach i badaniach żywności nie stwierdził przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu⁷ lub niedozwolonej obecności pestycydów oraz uchybień w zakresie przedkładanej dokumentacji, stąd nie wydał żadnej decyzji o wycofanie z obrotu
---------------------	---

¹ Dalej: GSSE.

² Dalej: PGIS.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: GIS.

⁶ Zwane dalej: pestycydy lub ŚOR.

⁷ Dalej: NDP

środka spożywczego oraz nie nałożył kary pieniężnej na przewoźnika lub producenta. W badanym okresie nie wpłynęły też do PGIS skargi, wnioski oraz petycje dotyczące nieodpowiedniej jakości zdrowotnej żywności w zakresie zawartości ŚOR.

W latach 2016-2019 (do 24 maja) PGIS prowadził działalność oświatowo-informacyjną w zakresie m.in. zadań i kompetencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁸ z uwzględnieniem jakości zdrowotnej żywności i żywienia, w tym pozostałości pestycydów w żywności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w zakresie nadzoru, nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin.

Opis stanu faktycznego

W latach objętych kontrolą do zadań statutowych¹⁰ PGIS należało sprawowanie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, jak również zapobieganie oraz zwalczanie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Do kompetencji PGIS należały również obszary higieny pracy i środowiska oraz higieniczno-sanitarny w środkach transportu, personelu medycznego, sprzętu i pomieszczeń, w których udziela się świadczeń zdrowotnych.

(akta kontroli str. 5-6, 29-32)

PGIS opracował na lata 2016-2018 plany zasadniczych zamierzeń GSSE. Zawierały one m.in: główne kierunki działania oraz zasadnicze zamierzenia, których zakres był zgodny z Wytocznymi GIS do planowania i działalności PIS na poszczególne lata objęte kontrolą. W obszarze działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa żywności z perspektywy pozostałości środków ochrony roślin, główne kierunki działań GSSE określono poprzez: nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego¹¹, współpracę w realizacji zadań z jednostkami właściwymi dla obszarów przejść granicznych i organami pokrewnymi państw sąsiadujących oraz stosowanie procedur warunkujących funkcjonowanie systemu RASFF¹² w celu właściwego identyfikowania i szacowania zagrożeń ze strony żywności o niewłaściwej jakości zdrowotnej. Zasadnicze zamierzenia jednostki w kontrolowanym obszarze zaplanowano m.in.: poprzez raportowanie GIS realizacji zadań wynikających z urzędowej kontroli i monitoringu żywności¹³ oraz z rozporządzeń w zakresie kontroli granicznej wybranych środków spożywczych w zakresie pozostałości pestycydów¹⁴. W zakresie statutowej działalności jednostki zaplanowano również

⁸ Dalej: PIS.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Zarządzenie Nr 29/11 GIS z dnia 1 lipca 2011 r. w sprawie nadania statutów granicznym stacjom sanitarno-epidemiologicznym.

¹¹ W tym nadzór nad żywnością importowaną obejmującą żywność pochodzenia niezwierzęcego.

¹² Rapid Alert System for Food and Feed - System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach.

¹³ W latach 2017-2018.

¹⁴ W tym: rozporządzenie Komisji (WE) nr 669/2009 z dnia 24 lipca 2009 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwiększenia poziomu kontroli urzędowych przewozu niektórych rodzajów pasz i żywności nie pochodzących od zwierząt i zmieniającego decyzję 2006/504/WE (Dz. U. UE L.194/11 z 25.07.2009) oraz rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) NR 885/2014 z dnia 13 sierpnia 2014 r. ustanawiającego szczególne warunki mające zastosowanie do przywozu

kontrolę obiektów¹⁵ znajdujących się na terenie objętym nadzorem Granicznego Inspektora, w tym: portów morskich w Szczecinie, Policach, Trzebieży oraz Portu Lotniczego Szczecin-Goleniów.

(akta kontroli str. 5, 19-28)

Stosownie do regulaminu organizacyjnego¹⁶, w ramach struktury GSSE wyodrębniono: Oddział Nadzoru Sanitarnego¹⁷, Oddział Ekonomiczny i Administracyjny oraz pięć samodzielnych stanowisk pracy¹⁸. ONS powierzono: sprawowanie nadzoru sanitarnego nad środkami spożywczymi, substancjami pomagającymi w przetwarzaniu, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością przekraczającymi granicę; pobieranie próbek spożywczych, substancji pomagających w przetwarzaniu, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz ich transport do laboratorium. Ponadto, do zadań tej komórki należały działania w ramach Systemu RASFF, sprawozdawczość oraz opracowywanie informacji, analiz, danych statystycznych i ankiet na potrzeby GSSE.

(akta kontroli str.29-32)

W latach 2016 – 2018 spośród zatrudnionych w jednostce 18 osób, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i jakością zdrowotną żywności, w tym pod kątem środków ochrony roślin realizowało trzech pracowników ONS¹⁹. Zadania te wykonywane były w szczególności przez: prowadzenie granicznej kontroli sanitarnej oraz kontroli obiektów z obszaru działania PGIS; pobór prób do badań laboratoryjnych; rozpatrywanie skarg i wniosków oraz działalność informacyjną. Zadania dotyczące środków ochrony roślin, wykonywane były przez pracowników w ramach zakresów uprawnień oraz upoważnień²⁰ PGIS - bez ich szczególnego wyodrębnienia.

(akta kontroli str. 5-6, 33-75)

W latach 2016-2018 trzech pracowników ONS²¹, którzy wykonywali zadania związane z bezpieczeństwem żywności z uwzględnieniem pozostałości środków ochrony roślin, uczestniczyło w ośmiu²² szkoleniach z tego zakresu, w tym czterech zewnętrznych²³. W trakcie szkoleń poruszano zagadnienia dotyczące m.in.: pozostałości pestycydów w żywności, ocenę i raportowanie pozostałości środków ochrony roślin w próbkach pobranych w ramach kontroli granicznej, w tym z krajów trzecich, zasad pobierania próbek żywności w kierunku pozostałości pestycydów oraz powiadomienia w systemie RASFF. W 2018 r. wskazani pracownicy realizowali proces samokształcenia²⁴, co udokumentowane zostało w ich indywidualnych kartach szkoleń oraz rejestrze szkoleń.

(akta kontroli str. 6, 76-106)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

ketmii jadalnej i liści curry z Indii oraz uchylającego rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 91/2013 (Dz. U. UE L. 242/20 z 14.08.2014).

¹⁵ W tym: 94 - w 2016 r., 82 – w 2017 r. oraz 87 w 2018 r.

¹⁶ Zarządzenie nr 020/9/11 Dyrektora GSSE w Szczecinie z dnia 29 lipca 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Granicznej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szczecinie

¹⁷ Dalej: ONS.

¹⁸ W tym: Głównego Księgowego, do Spraw: Systemu Jakości, Obsługi Prawnej, Bezpieczeństwa i Higieny Pracy oraz Ochrony Przeciwpożarowej i Obrony Cywilnej

¹⁹ W latach 2016-2018 z czterech pracowników ONS – jedna osoba przebywała na urlopie wychowawczym.

²⁰ W tym m.in. do czynności kontrolnych w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne oraz nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.

²¹ W tym: Kierownik, Asystent oraz Młodszy asystent.

²² W tym: dwóch w 2016 r. i 2018 r. oraz czterech w 2017 r.

²³ Zorganizowanych przez GIS oraz Wojewódzką Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Szczecinie.

²⁴ Na podstawie materiałów otrzymanych z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szczecinie (pisma nr: NHŻ.2402.6.2018 z 15.05.2018 r. oraz NHŻ.2402.9.2018 z 9.07.2018 r.).

OCENA CZĄSTKOWA

W latach objętych kontrolą PGIS zapewnił warunki organizacyjno-prawne do prowadzenia rzetelnego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności przekraczającej granicę, w tym w zakresie eliminowania żywności o zawartości ŚOR przekraczającej dopuszczalne normy. Działalność jednostki planowana była zgodnie z wytycznymi GIS w tym m.in.: w formie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, współpracy z inspekcjami krajowymi właściwymi dla obszarów przejść granicznych i odpowiednimi organami państw sąsiadujących oraz identyfikowania zagrożeń i eliminowania niewłaściwej jakości żywności przekraczającej granicę w ramach systemu RASFF. Zadanie PGIS zapewnienia bezpieczeństwa żywności i jej jakości zdrowotnej, w tym pod kątem zawartości środków ochrony roślin realizowało trzech pracowników, którzy w badanym okresie uczestniczyli w szkoleniach obejmujących m.in.: pozostałość pestycydów w żywności, ocenę i raportowanie pozostałości pestycydów w próbkach pobranych w ramach kontroli granicznej oraz powiadomienia w systemie RASFF.

OBSZAR

2. Realizacja zadań w zakresie nadzoru, nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości ŚOR.

Opis stanu faktycznego

Zatwierdzone przez GIS na lata 2016-2018 krajowe plany pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, w zakresie pestycydów przewidywały przebadanie przez PIS łącznie: 2 230 próbek w 2016 r. oraz po 2 315 próbek w latach 2017-2018. Powyższymi dokumentami nie ustalono obligatoryjnej liczby próbek do badania żywności przez graniczne stacje. Wskazano natomiast wytyczne dotyczące realizacji granicznych kontroli sanitarnych²⁵, zgodnie z którymi graniczną kontrolą, objęto²⁶ m.in.: systematyczną kontrolę dokumentacji, wyrywkową kontrolę identyfikacyjną oraz kontrolę bezpośrednią, w tym pobieranie próbek do badań laboratoryjnych. Częstotliwość kontroli bezpośrednich uzależniono od oceny zagrożenia związanego z przewożonymi produktami.

(akta kontroli str. 5-6, 108, 110-111, 113-120, 123-124, 126-134, 136-143)

W badanym okresie graniczną kontrolę żywności przeprowadzano na podstawie procedury urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność objętą kontrolą graniczną²⁷. W oparciu o te zasady kontrolę wszczynano na wniosek importera lub przewoźnika o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej²⁸ lub dokumentu obowiązującego w Unii Europejskiej²⁹. Czynności kontrolne partii towaru polegały m.in. na: przeglądzie i weryfikacji dokumentacji³⁰, warunków transportu i składowania³¹, stanu opakowań i ich oznakowanie, ocenie organoleptycznej oraz w kierunku zanieczyszczeń biologicznych. W przypadku

²⁵ Część III krajowych planów pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu na lata 2016-2018.

²⁶ Zgodnie z art. 16 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 191 z 30.04.2004 r.)

²⁷ Zarządzenie Nr 132/2014 GIS z dnia 9 czerwca 2014 r. w sprawie procedury urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną.

²⁸ Zgodnego ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 14 lutego 2007 r. w sprawie wzorów wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej oraz świadectwa spełniania wymagań zdrowotnych (Dz.U. Nr 44, poz. 286).

²⁹ W tym np. wspólnotowego dokumentu wejścia CED.

³⁰ W tym: certyfikaty i deklaracje producenta oraz wyniki badań potwierdzające zgodność towaru z wymaganiami zawartymi w obowiązujących przepisach prawa.

³¹ W tym m.in.: stan sanitarny środka transportu, temperatura przewozu towarów.

kontroli granicznych wskazane regulacje zobowiązywały do pobierania próbek żywności do badań laboratoryjnych w sytuacji braku spełnienia przez towar³² wymagań zdrowotnych lub ze względu na ryzyko bezpieczeństwa żywności³³.

(akta kontroli str. 145-153)

Kontrolę zakładów produkcji i obrotu żywnością regulowały procedury przeprowadzania urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością³⁴. Zgodnie z nimi, częstotliwość kontroli uzależniono m.in.: od kategorii ryzyka przypisanej obiektowi³⁵, rodzaju asortymentu produkowanego lub wprowadzanego do obrotu, przeznaczenia żywieniowego produktu, wyników analiz i zgłaszanych informacji o żywności, które nie spełniają wymagań zdrowotnych. W zakresie badania żywności na zawartość pozostałości pestycydów obowiązywała wprowadzona przez GIS *Instrukcja pobierania próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz próbek sanitarnych*³⁶.

(akta kontroli str. 145, 150-153, 155, 159, 162, 164, 167, 169-170, 173-182)

W latach 2016-2018 w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności przeprowadzono 810 kontroli granicznych obejmujących 2,7 tys. partii żywności³⁷ oraz 102 kontrole³⁸ obiektów³⁹, w tym: 41 obrotu żywnością oraz 54 żywienia zbiorowego.

(akta kontroli str. 6, 33, 188-192, 197-202, 205-209, 215-220, 223-228, 230, 234-236, 238-242)

Wśród tych kontroli w obszarze pestycydów przeprowadzono łącznie 71 kontroli granicznych, w tym: dziesięć⁴⁰ na podstawie rozporządzenia Komisji (WE) nr 669/2009 z dnia 24 lipca 2009 r.⁴¹ oraz 61 odpraw sanitarnych⁴² obejmujących dokumentację jakości zdrowotnej żywności i zgodności z wymaganiami zdrowotnymi środków spożywczych⁴³. W wyniku powyższych działań, w kierunku zawartości pestycydów⁴⁴ do badań laboratoryjnych pobrano⁴⁵ cztery próbki żywności⁴⁶, w tym

³² W wyniku dokonanych przez upoważnionego pracownika oględzin partii towaru i porównania przedmiotu kontroli z m.in. certyfikatami, deklaracjami i badaniami producenta.

³³ W tym np. w wyniku oceny przez upoważnionego pracownika w trakcie kontroli m.in. zgodności temperatury przewozu towarów łatwopsujących z m.in. deklaracją producenta lub warunków przewozu.

³⁴ Zarządzenia GIS Nr: 153/2014 z dnia 1 lipca 2014 r. oraz 104/17 z dnia 8 maja 2017 r. w sprawie procedury przeprowadzania urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

³⁵ Wysokie ryzyko: kontrola nie rzadziej niż: 12 miesięcy dla zakładów produkcyjnych oraz 18 miesięcy dla zakładów obrotu; średnie ryzyko: kontrola nie rzadziej niż 18 miesięcy dla zakładów produkcyjnych oraz 24 miesiące dla zakładów obrotu, niskie ryzyko: kontrola nie rzadziej niż 24 miesiące dla zakładów produkcyjnych oraz 36 miesięcy dla zakładów obrotu.

³⁶ Zarządzenia GIS Nr: 133/2014 z dnia 9 czerwca 2014 r. oraz 146/17 z dnia 7 lipca 2017 r. w sprawie procedury pobierania próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz próbek sanitarnych; dalej Zarządzenia GIS Nr: 133/2014 oraz 146/17.

³⁷ W tym: 2231 – w 2018 r., 307- w 2017 r. oraz 182 w 2016 r.

³⁸ W tym: 38 – w 2018 r., 31 w 2017 r. oraz 38 w 2016 r.

³⁹ W tym: 36 obiektów w 2018 r., 29 obiektów w 2017 r. oraz 30 obiektów – w 2016 r.

⁴⁰ W tym: pięć w 2018 r., trzy w 2017 r. oraz dwie w 2016 r.

⁴¹ W sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwiększenia poziomu kontroli urzędowych przewozu niektórych rodzajów pasz i żywności nie pochodzących od zwierząt i zmieniającej decyzję 2006/504/WE (Dz. U. UE L.194/11 z 25.07.2009) oraz rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) NR 885/2014 z dnia 13 sierpnia 2014 r. ustanawiającego szczególne warunki mające zastosowanie do przywozu ketmii jadalnej i liści curry z Indii oraz uchylającego rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 91/2013 (Dz. U. UE L. 242/20 z 14.08.2014); dalej rozporządzenie 669/2009.

⁴² W tym: 21 w latach 2016-2017 oraz 19 w 2018 r.

⁴³ W tym: owoce mrożone i pamelto świeże.

⁴⁴ Po otrzymaniu wniosków o dokonanie odpraw granicznych towarów objętych rozporządzeniem 669/2009.

⁴⁵ Zgodnie z Instrukcją pobierania próbek do badania żywności w kierunku pozostałości pestycydów wprowadzoną Zarządzeniami GIS Nr: 133/2014 oraz 146/17 próbki pobierano losowo po jednej z danego asortymentu pochodzącego od tego samego producenta.

⁴⁶ W tym: po jednej w latach 2016-2017 oraz dwie w 2018 r.

zielonej herbaty oraz suszonych jagód. Analizę próbek wykonywało laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie. Do substancji objętych badaniami należało od 263 do 307 związków chemicznych ŚOR. Czas oczekiwania na wyniki analiz laboratoryjnych wynosił do jednego do pięciu dni⁴⁷. W żadnym przypadku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu lub niedozwolonej obecności środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 33, 183-185, 243-259)

W badanym okresie PGIS raportował GIS realizację urzędowych kontroli żywności w zakresie pozostałości pestycydów.

(akta kontroli str. 243-258)

W latach 2016-2018 w zakresie dotyczącym środków ochrony roślin PGIS nie wydał decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień lub wycofanie z obrotu środka spożywczego w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia ludzi⁴⁸.

(akta kontroli str. 6, 183-184)

W kontrolowanym obszarze nie występowało z wnioskami do właściwego PWIS o nałożenie kar pieniężnych w przypadkach niewycofania z obrotu środka spożywczego szkodliwego dla zdrowia lub życia człowieka oraz na podmiot, który utrudnia lub uniemożliwia przeprowadzenie urzędowej kontroli żywności⁴⁹.

(akta kontroli str. 6-7, 260)

PGIS nie otrzymał skarg, wniosków oraz petycji dotyczących nieprawidłowości w zakresie jakości zdrowotnej żywności pod kątem środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 6-7, 261-264)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2016-2018 PGIS nadzorował jakość zdrowotną żywności, w ramach którego przeprowadził 810 kontroli granicznych oraz 102 kontrole obiektów. Zgodnie z wytycznymi GIS zrealizował łącznie 71 kontroli granicznych, które wszczynano m.in. na wniosek importera lub przewoźnika. W kontrolowanym zakresie nie wystąpiły przypadki wymagające wydania przez PGIS decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień lub wycofanie z obrotu środka spożywczego w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia ludzi. Nie zaistniały również przesłanki do zawiadamiania organów ścigania o naruszeniach przepisów w obrocie środkami spożywczymi zawierającymi pozostałości pestycydów lub innych organów o niewycofaniu z obrotu takiego środka spożywczego. W badanym okresie nie wpłynęły do PGIS skargi, wnioski oraz petycje wskazujące na nieprawidłowości w zakresie jakości zdrowotnej żywności pod kątem ŚOR.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

3. Skuteczność systemu kontroli pozostałości w żywności ŚOR.

W latach 2016-2018 na obszarze działania PGIS nie wystąpiły przypadki wykrycia produktów zawierających pestycydy, w stosunku do których konieczne było

⁴⁷ Od dnia przekazania próbki do badania.

⁴⁸ W trybie art. 27 ust. 1 lub 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2019 r. poz. 59).

⁴⁹ W trybie art. 103 ust. 1 pkt 3 i 7 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. z 2018 r. poz. 1541 ze zm.).

uruchomienie procedury RASFF. PGIS nie otrzymał również w tym systemie powiadomień dotyczących pozostałości środków ochrony roślin w żywności.

(akta kontroli str. 6-7, 265-270)

Procedurę systemu RASFF uruchomiono w 2012 r.⁵⁰ z powodu przekroczenia o 0,08 mg/kg najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości metydatonu⁵¹ w pochodzącym z Chin pomelo świeżym. Po przeprowadzeniu kontroli granicznej importowanego towaru⁵², stwierdzono w próbkach żywności pozostałość metydatonu w ilości 0,1 mg/kg. W wyniku tych działań PGIS zakazał⁵³ wprowadzenia do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jako środka spożywczego szkodliwego dla zdrowia lub życia człowieka partii pomelo świeżego w ilości 18 360 kg netto.

(akta kontroli str. 271-275, 277, 280-287)

W zakresie wiedzy o liczbie przedsiębiorców monitorujących produkcję żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin badaniami laboratoryjnymi, PGIS wyjaśnił: *Na nadzorowanym terenie (...) nie ma przedsiębiorców produkujących żywność z zastosowaniem środków ochrony roślin. Jednak w przypadku granicznych kontroli importowanych towarów mogących zawierać pozostałości pestycydów zawsze wymagana jest dokumentacja potwierdzająca jakość zdrowotną, w tym certyfikaty analizy laboratoryjnej z kraju pochodzenia. W związku z powyższym PGIS dysponuje wiedzą na temat pozostałości pestycydów w środkach spożywczych, w których mogą się one znajdować.*

(akta kontroli str. 3-4, 312)

Zgodnie z wyjaśnieniami PGIS na terenie jego właściwości (...) *działa laboratorium należące do JS Hamilton Poland S.A. (...) w zakresie jakości badań mikrobiologicznych wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (...). Laboratorium to nie bada próbek żywności pod kątem pozostałości pestycydów. Może jednak przyjąć próbki żywności, a samo badanie w kierunku pozostałości pestycydów odbędzie się w Oddziale znajdującym się w Gdyni. W przypadku odpraw granicznych importerzy przedkładają wyniki badań w kierunku pozostałości pestycydów wykonane przez laboratoria w kraju skąd pochodzi dana żywność. Natomiast próbki żywności pobierane z nadzoru w kierunku pozostałości pestycydów przez pracowników GSSE wysyłane są do wyznaczonego laboratorium WSSE w Warszawie.*

(akta kontroli str. 3-4, 312)

Odnosnie przyjęcia przy analizie ryzyka planowania kontroli, jako kryterium stosowania przez przedsiębiorstwa monitoringu produkcji i wyrobów gotowych, także w ramach badań laboratoryjnych PGIS wyjaśnił, że: *w przypadku towarów nieobjętych rozporządzeniami 669/2009 i 885/2014 analiza ryzyka nie obejmuje kontroli szczególnie pod kątem pozostałości pestycydów. Wszystkie świadectwa dotyczące owoców mrożonych i świeżych wydane są na podstawie załączonej dokumentacji (certyfikat fitosanitarny, certyfikat jakości, certyfikaty analizy (...) pozostałości pestycydów, metali szkodliwych dla zdrowia oraz badań mikrobiologicznych). Z Głównego Inspektoratu Sanitarnego nie ma żadnych*

⁵⁰ Powiadomienie o odrzuceniu na granicy z 07.12.2012 r.

⁵¹ Zgodnie z Rozporządzeniem (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni, zmieniające dyrektywę Rady 91/414/EWG najwyższy dopuszczalny poziom metydatonu wynosił 0,02 mg/kg.

⁵² W dniu 27.11.2012 r.

⁵³ Decyzja nr GS-Sz-ONS-HŻ/7006/1/12 PGIS z 7 grudnia 2012 r.

wytycznych, ani zaleceń pod jakim kątem mają być kontrolowane towary, jeśli chodzi o odprawy graniczne.

(akta kontroli str. 3-4, 312-313)

W badanym okresie nie kierowano do organów ścigania zawiadomień związanych z pozostałością środków ochrony roślin w żywności⁵⁴.

(akta kontroli str.6-7, 288)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W kontrolowanym okresie na obszarze działania PGIS nie wystąpiły sytuacje wymagające uruchomienia procedury RASFF. W ramach tego systemu, PGIS nie otrzymał również powiadomień dotyczących pozostałości środków ochrony roślin w żywności. Ponadto, nie było podstaw do zawiadamiania organów ścigania o naruszeniach związanych z pozostałością środków ochrony roślin w żywności.

OBSZAR

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa żywności pod kątem pozostałości ŚOR.

Opis stanu
faktycznego

W latach 2016-2019 (do 24 maja) PGIS prowadził działania w celu kształtowania właściwych postaw i zachowań zdrowotnych poprzez: działalność oświatowo-zdrowotną⁵⁵, inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do zaznajomienia społeczeństwa z czynnikami dla szkodliwymi dla zdrowia⁵⁶ oraz udzielanie porad i informacji w zakresie obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych dla podróżujących⁵⁷.

(akta kontroli str. 289-292, 297-298, 300-306)

W ramach współpracy z Zespołem Szkół nr 2 im. Władysława Orkana w Szczecinie⁵⁸ oraz Zachodniopomorskim Uniwersytetem Technologicznym w Szczecinie⁵⁹ w latach 2016-2018 prowadzono wykłady⁶⁰ na temat m.in.: zadań i kompetencji PIS ze szczególnym uwzględnieniem nadzoru, nad jakością zdrowotną żywności i żywienia, w tym również w zakresie pozostałości pestycydów w środkach spożywczych oraz zagrożeń zdrowia podczas zagranicznych podróży.

(akta kontroli str. 290-292)

⁵⁴ W tym: w trybie art. 96 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

⁵⁵ Współpraca z: Zespołem Szkół nr 2 im. Władysława Orkana w Szczecinie, Zespołem Szkół Nr 8 im. Stanisława Staszica w Szczecinie oraz Zachodniopomorskim Uniwersytetem Technologicznym w Szczecinie.

⁵⁶ Cykl audycji w latach 2016-2017 na udostępnionym przez Urząd Miasta Szczecin „Portal Bezpieczni Razem”, audycje Radia Szczecin w dniach: 24.08.2016 r. pt.: „Podróże małe i duże (...)” i 21.10.2016 r. pt.: „Papierosy palą przede wszystkim biedni i bezrobotni (...)”, wywiad udzielony przez Jacka Szmidę na potrzeby opublikowanego w Biuletynie Morskim nr 3/2018 artykułu pt.: „Czy istnieje jakikolwiek nadzór nad lekami na malarię ordynowanymi dla polskich marynarzy” (str. 14-15), wywiad udzielony przez Jacka Szmidę i Grzegorza Galińskiego na potrzeby opublikowanego 07.03.2018 r. w Kurierze Szczecińskim artykułu pt.: „Jak przeżyć wakacje w tropikach?”, wykład Grzegorza Galińskiego w dniu 31 marca 2019 r. na Konferencji Pomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie pt. „Medycy dla Afryki”.

⁵⁷ W ramach prowadzenia przez GSSE Międzynarodowego Punku Szczepień oraz współpracy z: Zespołem Szkół nr 2 im. Władysława Orkana w Szczecinie, Zespołem Szkół Nr 8 im. Stanisława Staszica w Szczecinie oraz Zachodniopomorskim Uniwersytetem Technologicznym w Szczecinie.

⁵⁸ Dalej: Zespół Szkół nr 2.

⁵⁹ Dalej: ZUT.

⁶⁰ W tym: po trzy wykłady w latach 2016-2018 dla studentów II roku ZUT oraz po dwa wykłady dla uczniów II klasy technikum Zespołu Szkół nr 2.

W latach 2018-2019 PGIS zawarł porozumienia ze szkołami ponadpodstawowymi⁶¹ oraz uczelnią wyższą⁶², w których strony zadeklarowały organizowanie szkoleń, wydarzeń, targów, wykładów oraz zajęć dla uczniów związanych z promocją ochrony zdrowia. Zobowiązały się również do wymiany wiedzy i doświadczeń z zakresu epidemiologii i chorób uznawanych za szczególnie niebezpieczne. W wyniku tej inicjatywy udzielano porad i informacji w zakresie m.in.: bezpieczeństwa sanitarnego oraz procedur postępowania podczas podróży samolotem⁶³, jak również zasad racjonalnego odżywiania się oraz nadzoru nad żywnością i żywieniem⁶⁴.

(akta kontroli str. 289, 293-296, 299)

Za pośrednictwem „Portalu Bezpieczni Razem”⁶⁵, prezentowano audycje uwzględniające tematykę zasad racjonalnego odżywiania, składników żywności oraz nadzoru nad jej jakością, a także profilaktykę szczepień ochronnych osób podróżujących⁶⁶.

(akta kontroli str. 304-306)

W 2019 r. PGIS uczestniczył w konferencji naukowo-szkoleniowej,⁶⁷ poświęconej zagrożeniom zdrowia publicznego, w tym również pozostałości pestycydów w żywności⁶⁸.

(akta kontroli str. 316-321)

PGIS wyjaśnił, że: *Zgodnie ze statutem GSSE w Szczecinie, nie ma komórki zajmującej się oświatą zdrowotną. Obszar działania, nadzoru (...) to teren morskiego Portu Szczecin, Police, Trzebież oraz Portu Lotniczego w Goleniowie. Na tym obszarze nie ma żadnych placówek oświatowych. Działalność w tym zakresie prowadzi WSSE i PSSE w Szczecinie. GSSE w Szczecinie prowadzi natomiast pozastatutową dodatkową działalność oświatowo-zdrowotną (...).*

(akta kontroli str. 3-4, 311-312)

W ramach monitorowania prowadzonej w latach 2016-2019 (do 24 maja) działalności oświatowo-zdrowotnej, w tym również uwzględniającej aspekty bezpieczeństwa i jakości żywności w zakresie dotyczącym środków ochrony roślin PGIS dokumentował skutki i rezultaty swoich działań w postaci referencji, publikacji prasowych, internetowych oraz radiowych.

(akta kontroli str. 294-310)

PGIS wyjaśnił, że: *W wyniku prowadzonej (...) działalności w zakresie oświaty i promocji zdrowia wpłynęło szereg podziękowań i przychylnych recenzji, co jest dowodem na pozytywny odbiór omawianych problemów, a także dostosowania się do wydawanych zaleceń i porad.*

(akta kontroli str. 314-315)

⁶¹ Porozumienia z dnia: 8 października 2018 r. o współpracy z Zespołem Szkół Nr 2 im. Władysława Orkana w Szczecinie oraz 30 stycznia 2019 r. z Zespołem Szkół Nr 8 im. Stanisława Staszica w Szczecinie.

⁶² Porozumienie z dnia 24 października 2018 r. o współpracy z Zachodniopomorskim Uniwersytetem Technologicznym w Szczecinie.

⁶³ W dniu 10 października 2018 r. w trakcie wizyty uczniów Zespołu Szkół nr 2 w Porcie Lotniczym Szczecin-Goleniów, Grzegorz Galiński pracownik GSSE przedstawiał informacje poświęcone bezpieczeństwu sanitarnemu w podróży samolotem oraz zachowaniu w sytuacjach nietypowych.

⁶⁴ W dniu 24 maja 2019 r. pracownicy GSSE brali udział w organizowanym przez Dyrektora Zespołu Szkół nr 2 „Rodzinnym Ekofestynie”, w ramach którego prowadzili stoisko z punktem informacyjnym.

⁶⁵ Portal udostępniony przez Urząd Miasta Szczecin.

⁶⁶ Wywiady udzielone w latach 2016-2017 przez Grzegorza Galińskiego – pracownika ONS GSSE, w tym 24 rozmowy z cyklu: „Wiesz co jesz” oraz trzy rozmowy z cyklu „Zdrowie”.

⁶⁷ X Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „Zagrożenia zdrowia publicznego”, Pisz 20-22 maja 2019 r.

⁶⁸ Sesja IV Chemia w żywności: dr hab. P. Struciński - „Pozostałości pestycydów w żywności – czy jako konsumenci powinniśmy czuć się zagrożeni?” oraz dr A. Hernik – „Czy pozostałości pestycydów są zawsze skutkiem stosowania środków ochrony roślin”.

PGIS wyjaśnił, że ze względu na specyfikę swojej działalności nie współpracował z organizacjami ekologicznymi lub konsumenckim w obszarze środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 3, 312)

Odnosnie korzystania z opinii, analiz oraz sugestii organizacji ekologicznych lub konsumenckich w ramach realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem żywności z perspektywy środków ochrony roślin, PGIS wyjaśnił, że: *Na terenie nadzorowanym (...) nie działają organizacje zajmujące się tematyką środków ochrony roślin. PGIS nie korzystał też z analiz i opinii ze względu na brak zapytań, czy też sugestii organizacji ekologicznych oraz producentów żywności. W przypadku zapytań lub wniosków w tematyce środków ochrony roślin PGIS poszukiwałby się opinią Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu, z którym współpracuje w zakresie oceny ryzyka i bezpieczeństwa środków spożywczych.*

(akta kontroli str. 4, 312)

W badanym okresie działania promocyjne, edukacyjne i informacyjne GSSE podlegały ewaluacji, w tym działania określone w wyżej opisanych porozumieniach zawartych przez PGIS ze szkołami ponadpodstawowymi oraz uczelnią wyższą.

(akta kontroli str. 289)

PGIS, wyjaśnił, że: *Działania edukacyjne, prozdrowotne i informacyjne, w tym także w zakresie związanym ze środkami ochrony roślin w początkowej fazie prowadzone były na zasadzie odpowiedzi na szereg zapytań, poradnictwa z zakresu medycyny podróży, szczepień obowiązkowych i zalecanych. Na prośbę 2 szczecińskich szkół średnich oraz Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie przeprowadzono zajęcia dydaktyczne z zakresu medycyny podróży. Zwracano szczególną uwagę na zagrożenia zdrowotne i środowiskowe dla turystów udających się w różne rejony świata oraz działania profilaktyczne, w tym szczepienia ochronne. W wyniku tych działań i zwiększonego zainteresowania, w 2018 r. podpisano porozumienia z w/w placówkami celem dalszej współpracy i wymiany wiedzy w zakresie promocji i ochrony zdrowia. W związku z powyższym PGIS w Szczecinie jest otwarty na współpracę w zakresie nowej tematyki, czy też nowych problemów związanych z ochroną zdrowia publicznego. Jest to uzależnione od napływających wniosków, zapytań.*

(akta kontroli str. 314-315)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W badanym okresie PGIS dążył do zapewnienia młodzieży odpowiedniej wiedzy o jakości zdrowotnej żywności i żywienia, w tym w zakresie pozostałości pestycydów w żywności. Udzielał również porad i informacji dotyczących m.in. obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych dla podróżujących. Ze względu na specyfikę działalności, PGIS nie współpracował z organizacjami ekologicznymi lub konsumenckim w obszarze środków ochrony roślin oraz nie korzystał z opinii, analiz oraz sugestii organizacji ekologicznych lub konsumenckich w tym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 17 czerwca 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Kontroler
Katarzyna Kozłowska
inspektor kontroli państwowej

Dyrektor

.....

.....